

1870 Plasser under Nedre Stokkan

Denne gangen skal vi til husmannsplasser under Nedre Stokkan i Stjørdal. Her møter vi blant annet Trina og Anders Johansen. Som for så mange andre på den tiden var hverdagen strevsom. Anders Johansen var opprinnelig nybygger på br.10 og 27 under Øyan gård. Men i perioden 1869-70 var Anders meget uheldig innen "spekulasjoner" og mistet eiendommen sin. For å få seg et nytt hjem festet han noen mål jord under Nedre Stokkan, og "husmannsplass" nr 26 var et faktum. Som insolvent hadde han store vanskeligheter med å reise penger til nytt hus. Men Trina visste råd. Hun henvende seg til en slektning av seg. Og det var ikke til en hvilken som helst person, men faktisk den meget kjære og kjente salmedikteren M.B.Landstad. Og hjelpa kom, og nye hus ble det. Anders Johansen ble senere politibetjent på Stjørdal. Trina var nok sjuk den siste tiden mens hun levde, og ble stelt av sin yngste datter, Marie Karlsen.

Går vi lenger tilbake i tid, møter vi en annen husmann på Stokmoen. Det er Endre Jakobsen, født i 1752. Han er nevnt som husmann med jord, og livnærte seg også som skredder. Men denne Endre Jakobsen var mest kjent for å være en liten "kvakksalver", og gikk under navnet "leddoktoren". Men som "kvakksalver" var nok Endre av og til mindre heldig. En gang utførte han visstnok en mislykket "kur" på John Gevingåsen som hadde skadet foten sin, - trolig ved et selvhugg i kneet. Etter denne mislykkede "operasjonen" ble de to herrer uvenner, og brukte i lang tid fremover stygge ord om hverandre. Denne John Gevingåsen ble vanligvis kalt for John Garder med bakgrunn i at han hadde tjenestegjort som gardist i Kongens København.

En vakker høstkveld, den 3.november i 1805 satt "leddoktoren" og drakk sammen med en del andre hos Anne Eid, enken etter Erik Eid på Tangen. Her kom Endre Jakobsen i godt humør må vites, og "selvskrytet" økte proporsjonalt med promillen. Og en ting var helt sikkert. Hadde han John Gevingåsen vært der, skulle han fått både (sitat): "jordskuv og hårdrag" (juling). Og midt i denne opphisselsen kom John Garder inn gjennom døra, og spurte med streng røst hva som gikk for seg der. Anne Eid, som forstod at nå ville det bli "huskestue", slukket lyset og sprang ut. John Garder var en stor, sterk kar som var vant til litt av hvert. Han ga Endre det glatte lag og banka han grundig. "Leddoktoren" fikk så hard medfart at han senere fant det for godt å stevne John Gevingåsen for retten.

Dersom vi holder oss til "kvakksalvere"- slike som Endre på Stokmoen, og ser de i relasjon til hekseprosessene på 1600-tallet – er kanskje ikke spranget så stort. Var det de samme mennesker? Og hva med de såkalte "signekjerringene"? Når ble det trolldom og når gikk signekjerringe og kvakksalvere over til å bli ansett som "hekser"? I gamle dager snakket en om barn som hadde "svekk", en sykdom som skyldtes "trolldom". Rett nok var det mange slags "svekk", men navnet var særlig brukt om rakitt (barnesykdom / "engelsk syke"). Legen kunne ikke hjelpe. Men signekjerringa kunne. Hun tok nordrennende vann i en skål. Over den la hun en brødleiv som hun hadde stukket et hull igjennom med en stoppenål. Gjennom hullet lot hun renne smeltet bly, og når det freste i vannet under – forsvant svekken. Prosessen kaltes støpning. Og når signingen og kvakksalveriet slo feil, var veien kort til fordømmelse og hekseprosesser. Gamle Endre på Stokmoen var nok heldig som slapp unna med kun juling.

